

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Будинки і споруди

ДОСТУПНІСТЬ БУДИНКІВ І СПОРУД
ДЛЯ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ДБН В.2.2-17:2006

Видання офіційне

Київ
Міністерство будівництва, архітектури
та житлово-комунального господарства України
2007

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Будинки і споруди

ДОСТУПНІСТЬ БУДИНКІВ І СПОРУД
ДЛЯ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ДБН В.2.2-17:2006

Видання офіційне

РОЗРОБЛЕНО:
РОЗРОБНИКИ:

ВАТ "КиївЗНДІЕП"

Б.М. Губов; В.В. Куцевич, д-р архіт. (керівник розробки); І.І. Чернядьєва; за участю В.Ф. Гершковича, канд. техн. наук; І.М. Кропівіна; Б.Г. Польчука;

За участю:

Інституту гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва АМН України (В.Я.Акіменко, д-р мед. наук; Н.М. Янко, канд. мед. наук);

УкрНДІ пожежної безпеки МНС України (О.О. Сізіков, канд. техн. наук; В.Г. Сокол; І.О. Харченко, канд. техн. наук);

Державного департаменту пожежної безпеки МНС України (О.О. Євсієнко; І.Я. Кріса; О.П. Мартинов; С.В. Мусійчук);

Національної Асамблеї інвалідів України (Я.В. Грибальський, В.М. Сушкевич)

НА ЗАМІНУ:

ВСН 62-91 Проектирование среды жизнедеятельности

с учетом потребностей инвалидов и маломобильных групп населения

ВНЕСЕНО
ТА ПІДГОТОВЛЕНО
ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ:

Управлінням архітектурно-конструктивних та інженерних систем будинків і споруд Міністерства будівництва, архітектури і житлово-комунального господарства України

ЗАТВЕРДЖЕНО
ТА НАДАНО ЧИННОСТІ:

Наказом Мінбуду від 02.11.2006 р. № 362
і чинні з 1 травня 2007 р.

Право власності на цей документ належить державі. Відтворювати, тиражувати та розповсюджувати цей документ повністю чи частково на будь-яких носіях інформації без офіційного дозволу Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України заборонено. Стосовно врегулювання прав власності звертатись до Мінбуду України.

**Офіційний видавець нормативних документів у галузі будівництва
і промисловості будівельних матеріалів Мінбуду України
ДП "Укрархбудінформ"**

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Будинки і споруди
Доступність будинків і споруд для маломобільних
груп населення

ДБН В.2.2-17:2006
На заміну ВСН 62-91

Чинні від 2007-05-01

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Вимоги цього документа поширюються на проектування та реконструкцію цивільних (житлових та громадських) будинків та споруд з урахуванням потреб людей, які відносяться до маломобільних груп населення (далі – МГН), функціонально-планувальні елементи будинків і споруд, їх земельні ділянки, а також на вхідні вузли, комунікації, шляхи евакуації, приміщення (зони) проживання, обслуговування і робочі місця, а також їх інформаційне та інженерне обладнання.

Вимоги цих Норм не поширюються на будинки спеціалізованих закладів для постійного і тимчасового проживання інвалідів і людей старшої вікової групи на умовах опіки, стаціонари лікувальних закладів і аналогічні установи, призначені для обслуговування і постійного перебування даних категорій населення, а також на житлові будинки для однієї сім'ї.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цих Нормах є посилання на такі нормативні документи:

ДБН 360-92**	Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень
ДБН 363-92	Житлові будинки для осіб похилого віку сільської місцевості України
ДБН В.2.4-1-94	Планування та забудова сільських поселень
ДБН В.1.1-7-2002	Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва
ДБН В.2.2-3-97	Будинки і споруди. Будинки та споруди навчальних закладів
ДБН В.2.2-4-97	Будинки і споруди. Будинки та споруди дитячих дошкільних закладів
ДБН В.2.2-9-99	Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення
ДБН В.2.2-10-2001	Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я
ДБН В.2.2-11-2002	Будинки і споруди. Підприємства побутового обслуговування. Основні положення
ДБН В.2.2-13-2003	Будинки і споруди. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди
ДБН В.2.2-15-2005	Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення
ДБН В.2.2-16-2005	Будинки і споруди. Культурно-видовищні та дозвілєві заклади
ДБН В.2.3-4-2004	Споруди транспорту. Автомобільні дороги
ДБН В.2.3-5-2001	Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів
ДБН В.2.3-15-2007	Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів
ДБН В.2.5-13-98	Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд
ДБН В.2.5-20-2001	Інженерне обладнання будинків і споруд. Газопостачання
ДБН В.2.5-23-2003	Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення
ДБН В.2.5-24-2003	Електрична кабельна система опалення
ДБН В.2.5-28:2006	Природне та штучне освітлення

ДБН В.2.6-31:2006	Конструкції будинків і споруд. Теплова ізоляція будинків
ДСТУ Б В.1.1-4-98	Захист від пожежі. Будівельні конструкції. Методи випробувань на вогнестійкість. Загальні вимоги
ДСТУ ISO 4190-6-2001	Установка ліфтова (елеваторна). Частина 6. Ліфти пасажирські для встановлення в житлових будинках. Планування і вибір. ТК 104 "Ліфти"
ДСТУ ISO 9386-1:2005	Приводні підймальні платформи для осіб з обмеженими фізичними можливостями. Правила безпеки. Розміри та функціонування. Частина 1. Вертикальні підймальні платформи
ДСТУ ISO 9386-2:2005	Приводні підймальні платформи для осіб з обмеженими фізичними можливостями. Правила безпеки. Розміри та функціонування. Частина 2. Приводні сходові підйомники для пересування по нахиленій площині користувачів, що сидять, стоять та на інвалідних-колясках
ДСТУ pr EN 81-70:2003	Норми безпеки до конструкції і експлуатації ліфтів. Частина 70. Зручність доступу до ліфтів пасажирів, зокрема пасажирів із функційними порушеннями
ДСТУ pr EN 81-71:2004	Норми безпеки до конструкції і експлуатації ліфтів. Частина 71. Специфіка використання пасажирських та вантажопасажирських ліфтів. Ліфти, стійкі до вандалізму
ДСТУ pr EN 81-72:2002	Норми безпеки до конструкції і експлуатації ліфтів. Частина 72. Ліфти для пожежної служби
ДСТУ pr EN 81-73:2004	Норми безпеки до конструкції і експлуатації ліфтів. Частина 73. Режим роботи ліфтів у разі пожежі
ДНАОП 0.00-1.02-99	Правила будови і безпечної експлуатації ліфтів. ТК 104 "Ліфти"
ГОСТ 7396.1-89 (МЕК 83-75)	Соединители штепсельные бытового и аналогичного назначения. Основные размеры. (З'єднувачі штепсельні побутового та аналогічного призначення. Основні розміри)
СНиП 2.04.05-91	Отопление, вентиляция и кондиционирование. (Опалення, вентиляція і кондиціонування)
СНиП 2.09.04-87	Административные и бытовые здания. (Адміністративні та побутові будинки)
ВБН В.2.2-ЦЗН-2004/ Мінпраці та соціальної політики України	Будинки і споруди. Центри зайнятості населення базового рівня (Здания и сооружения. Центры занятости населения базового уровня)
ВСН 01-89/ Росавтотранс	Предприятия по обслуживанию автомобилей. (Підприємства з обслуговування автомобілів)
ВСН 54-87/ Госгражданстрой	Предприятия розничной торговли. Нормы проектирования. (Підприємства роздрібної торгівлі. Норми проектування)
ВСН 60-89/ Госкомархитектуры	Устройство связи, сигнализации и диспетчеризации инженерного оборудования жилых и общественных зданий. Нормы проектирования. (Влаштування зв'язку, сигналізації та диспетчеризації інженерного обладнання житлових та громадських будинків. Норми проектування)
ВСН 61-89(p)/ Госкомархитектуры	Реконструкция и капитальный ремонт жилых домов. Нормы проектирования. (Реконструкція та капітальний ремонт житлових будинків. Норми проектування)
СН 4948-89	Санитарные нормы допустимых уровней инфразвука и низкочастотного шума на территории жилой застройки. (Санітарні правила допустимих рівнів інфразвуку та низькочастотного шуму на території житлової забудови)

СанПиН 42-121-4719-88	Санитарные правила устройства, оборудования и содержания общежитий для рабочих, студентов, учащихся средних учебных заведений и профессионально-технических училищ. (Санітарні правила влаштування, обладнання и утримання гуртожитків для робітників, студентів, учнів середніх навчальних закладів та професійно-технічних училищ)
СанПиН 42-123-5777-91	Санитарные правила для предприятий общественного питания, включая кондитерские цехи и предприятия, вырабатывающие мягкое мороженое. (Санітарні правила для підприємств громадського харчування, включаючи кондитерські цехи та підприємства, які виробляють м'яке морозиво)
СанПиН 1304-75	Санитарные нормы допустимых вибраций в жилых домах. (Санітарні правила допустимих вібрацій у житлових будинках)
СанПиН 2152-80	Санитарно-гигиенические нормы допустимых уровней ионизации воздуха производственных и общественных помещений. (Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських будинків)
СанПиН 2605-82	Санитарные нормы и правила обеспечения инсоляцией жилых и общественных зданий и территории жилой застройки. (Санітарні норми і правила забезпечення інсоляцією житлових та громадських будинків і території житлової забудови)
СанПиН 3077-84	Санитарные нормы допустимого шума в помещениях жилых и общественных зданий и на территории жилой застройки. (Санітарні норми допустимого шуму у приміщеннях житлових та громадських будинків та на території житлової забудови)
СанПиН 5781-91	Санитарные правила для предприятий продовольственной торговли. (Санітарні правила для підприємств продовольчої торгівлі)

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

Адаптація – пристосування до нових умов, тут: пристосування середовища життєдіяльності, будинків і споруд до потреб маломобільних груп населення.

Візуальні засоби інформації – тут: носії інформації у вигляді помітних зором текстів, знаків, символів, світлових сигналів тощо, переданих у тому числі людям із порушенням функцій органів слуху.

Доступні для МГН будинки і споруди – будинки і споруди, у яких реалізований комплекс архітектурно-планувальних, інженерно-технічних, ергономічних, конструкційних і організаційних заходів, що відповідають нормативним вимогам щодо забезпечення доступності і безпеки МГН.

Елемент – складова частина будь-чого, тут: архітектурний, технічний або механічний компонент ділянки, будинку або приміщення, наприклад, робоче місце, місце відпочинку, душ, телефонна кабіна, двері, керуючий пристрій, ручка, поручень тощо.

Інвалід – людина, що має порушення здоров'я зі стійким розладом функцій організму, у тому числі з ураженням опорно-рухового апарату, вадами зору і дефектами слуху, що приводять до обмеження життєдіяльності і викликають необхідність його соціального захисту.

Ліфтовий хол – спеціальне приміщення, розташоване біля входу до ліфта.

Маломобільні групи населення (МГН) – люди, що відчують труднощі при самостійному пересуванні, одержанні послуги, необхідної інформації або при орієнтуванні в просторі. До маломобільних груп населення тут віднесені інваліди, люди з тимчасовим

порушенням здоров'я, вагітні жінки, люди старшого (похилого) віку, люди з дитячими колясками тощо.

Перекладач жестової мови (сурдоперекладач) – фахівець, який здійснює переклад звукової інформації на мову жестів для глухонімих і людей з дефектами слуху.

Пожежобезпечна зона – частина будинку, споруди, протипожежного відсіку, виділена протипожежними перешкодами для захисту людей від небезпечних факторів пожежі протягом заданого часу (від моменту виникнення пожежі до завершення рятувальних робіт), забезпечена комплексом заходів для проведення евакуації і рятування.

Смуга руху – частина пішохідного шляху, призначена для руху в один ряд в одному напрямку.

Система засобів інформації (інформаційні засоби) – тут: сукупність носіїв інформації, що забезпечують для МГН своєчасне орієнтування у просторі, сприяють безпеці і зручності пересування, а також інформують про властивості середовища життєдіяльності.

Спеціалізований елемент – тут: елемент, до якого (як до об'єкта нормування) ставляться специфічні вимоги щодо адаптації з урахуванням конкретного або сукупного дефектів здоров'я людини.

Тактильні засоби інформації – носії інформації, що передаються інвалідам по зору і сприймаються шляхом дотику.

Текстофон – апарат для передавання, приймання і ведення діалогу по телефону інвалідами з порушеннями слуху в текстовому режимі. Апарат забезпечений клавіатурою і дисплеєм для відображення текстової інформації.

Тифлотехнічні засоби – засоби, що полегшують людям з вадами зору роботу і засвоєння інформації (магнітофони, диктофони, письмові прилади, клавіатура зі шрифтом Брайля).

Універсальний елемент – тут: елемент, що проектується з урахуванням можливого використання усіма категоріями населення, у тому числі МГН.

Шлях руху – тут: пішохідний шлях, який використовується МГН, у тому числі інвалідами на кріслах-колясках, для переміщення по ділянці (доріжки, тротуари, пандуси тощо), а також на вході до будинку або споруди та всередині будинків і споруд (горизонтальні і вертикальні комунікації).

4 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1 При проектуванні та реконструкції громадських і житлових будинків слід передбачати для інвалідів і громадян інших маломобільних груп населення умови життєдіяльності, однакові з рештою категорій населення.

4.2 Перелік об'єктів, доступних для інвалідів і інших маломобільних груп населення, розрахункова кількість і категорія інвалідів, а також група мобільності МГН (додаток А, таблиця А.1) встановлюються у завданні на проектування.

4.3 При проектуванні об'єктів, доступних для МГН, повинні бути забезпечені:

- доступність місць цільового відвідування і безперешкодність переміщення всередині будинків і споруд;
- безпека шляхів руху (у тому числі евакуаційних), а також місць проживання, обслуговування і прикладення праці;
- своєчасне отримання МГН повноцінної і якісної інформації, яка дозволяє орієнтуватися в просторі, використовувати обладнання (у тому числі для самообслуговування), отримувати послуги, брати участь у трудовому і навчальному процесах;
- зручність і комфорт середовища життєдіяльності.

4.4 Проектні рішення об'єктів, доступних для інвалідів, не повинні обмежувати умови життя- діяльності інших груп населення, а також ефективність експлуатації будинків. З цієї метою слід проектувати адаптовані до потреб інвалідів універсальні елементи будинків і споруд, які використовуються усіма групами населення. Необхідність застосування

спеціалізованих елементів, що враховують специфічні потреби інвалідів, установлюється завданням на проектування.

4.5 При проектуванні, обладнанні й оснащенні будинків і споруд, доступних для МГН, повинні виконуватися вимоги чинних нормативних документів: ДБН 360, ДБН В.1.1-7, ДБН В.2.2-9, ДБН В.2.2-15, ДБН В.2.5-20, ДБН В.2.5-24, ДБН В.2.6-31, ВСН 61 та інші.

5 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

5.1 У проектах повинні бути передбачені умови безперешкодного і зручного пересування МГН по ділянці до будинку або по території підприємства, комплексу споруд, транспортної інфраструктури, зелених зон (парки, сквери тощо) з урахуванням вимог ДБН 360, ДБН В.2.4-1, ВСН 01, ДБН В.2.3-15. Система засобів орієнтації для людей з вадами зору та інформаційної підтримки повинна бути забезпечена на всіх шляхах руху, доступних для МГН на весь час експлуатації.

5.2 Транспортні проїзди на ділянці і пішохідні дороги на шляху до об'єктів, які відвідують інваліди, допускається об'єднувати у разі дотримання містобудівних вимог до параметрів шляхів руху та положень ДБН В.2.3-4, ДБН В.2.3-5.

5.3 Ширина шляху руху на ділянці при зустрічному русі інвалідів на кріслах-колясках повинна бути не менше 1,8 м з урахуванням габаритних розмірів крісел-колясок відповідно до чинних нормативних документів.

Поздовжній уклон шляху руху, по якому можливий проїзд інвалідів на кріслах-колясках, не повинен перевищувати 5 %. При влаштуванні з'їздів із тротуару біля будинку та в затінених місцях допускається збільшувати поздовжній уклон до 10 % на протязі не більше 10 м.

Поперечний уклон шляху руху слід приймати в межах 1-2 %.

5.4 Висоту бордюрів по краях пішохідних шляхів на ділянці рекомендується приймати не більше 0,05 м.

Висота бортового каменю в місцях перетину тротуарів із проїзною частиною, а також перепад висот бордюрів, бортових каменів уздовж експлуатованих газонів і озелених майданчиків, що прилягають до шляхів пішохідного руху, не повинні перевищувати 0,04 м.

5.5 За наявності на ділянці підземних і надземних переходів їх слід обладнувати пандусами або підйомними пристроями, якщо не можна організувати для МГН надземний прохід.

5.6 Тактильні засоби, що виконують попереджувальну функцію на покритті пішохідних шляхів на ділянці, слід розміщувати не менше ніж за 0,8 м до об'єкта інформації, початку небезпечної ділянки, зміни напрямку руху, входу тощо.

5.7 Для покриття пішохідних доріжок, тротуарів і пандусів не допускається застосування насипних або крупноструктурних матеріалів, що перешкоджають пересуванню МГН на кріслах-колясках або з милицями. Покриття з бетонних плит повинно бути рівним, а товщина швів між плитами – не більше 0,015 м.

5.8 На шляхах руху МГН не допускається застосовувати непрозорі хвіртки на навісних завісах двосторонньої дії, хвіртки з обертовими полотнами, а також турнікети завширшки менше ніж 0,85 м.

5.9 Для відкритих сходів на перепадах рельєфу рекомендується приймати ширину проступів не менше 0,4 м, висоту підйомів сходинок – не більше 0,12 м. Усі сходинки у зовнішніх сходах у межах одного маршу повинні бути однаковими за формою в плані, за розмірами ширини проступу і висоти підйому сходинок. Поперечний уклон зовнішніх сходинок повинен бути в межах 1-2 %.

5.10 Сходи повинні дублюватися пандусами, а за необхідності – іншими засобами підйому та відповідати вимогам ДБН В.2.3-5.

5.11 Пристрої й обладнання (поштові скриньки, укриття таксофонів, банкомати, інформаційні щити тощо), розташовані на стінах будинків, споруд або на окремих конструкціях, і виступні елементи та частини будинків і споруд не повинні скорочувати нормований простір для проходу, а також проїзду і маневрування крісла-коляски.

Об'єкти, нижня крайка яких розташована на висоті від 0,7 до 2,1 м від рівня пішохідного шляху, не повинні виступати за площину вертикальної конструкції більше ніж на 0,1 м, а при їх розміщенні на розташованій окремо опорі – не більше 0,3 м. При збільшенні виступних розмірів простір під цими об'єктами необхідно виділяти бордюром каменем, бортиком заввишки не менше 0,05 м або огорожами заввишки не менше 0,7 м тощо.

Таксофони, банкомати й інше спеціалізоване обладнання для людей з вадами зору повинні встановлюватися на горизонтальній площині із застосуванням рифленого покриття або на окремих плитах заввишки до 0,04 м, край яких повинен знаходитися від встановленого обладнання на відстані 0,7-0,8 м.

Форми і краї підвісного обладнання повинні бути заокруглені.

5.12 Вхід на територію або ділянку слід обладнувати доступними для інвалідів елементами інформації про об'єкт.

Вхід на ділянку житлового одноквартирного будинку рекомендується обладнувати контрольно-охоронними приладами або пристроями сигналізації, що передають інформацію до житла для людей з вадами зору і дефектами слуху.

5.13 На відкритих індивідуальних автостоянках біля закладів обслуговування слід виділяти не менше 10 % місць (але не менше одного місця) для транспорту інвалідів. Ці місця повинні позначатися знаками, прийнятими в міжнародній практиці.

Місця для особистого автотранспорту інвалідів бажано розміщувати поблизу входу, доступного для інвалідів, але не далі 50 м, а при житлових будинках – не далі 100 м. Ширина зони для паркування автомобіля інваліда повинна бути не менше 3,5 м.

Майданчики для зупинки спеціалізованих засобів громадського транспорту, що перевозять лише інвалідів, слід передбачати на відстані не далі 100 м від входів до громадських будинків, доступних для МГН.

6 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО БУДИНКІВ ТА СПОРУД

6.1 Входи і шляхи руху до будинків

6.1.1 У будинку повинен бути як мінімум один вхід, пристосований для МГН, з поверхні землі і з кожного доступного для МГН підземного або надземного переходу, з'єднаного з цим будинком.

6.1.2 Зовнішні сходи і пандуси повинні мати поручні з урахуванням технічних вимог до опорних стаціонарних пристроїв згідно з чинними нормативними документами.

За ширини сходів на основних підходах до будинку 2,5 м і більше слід додатково передбачати розділові поручні.

Вхідна площадка при входах, доступних МГН, повинна мати: навіс, водовідвід, а залежно від місцевих кліматичних умов – підігрів, що встановлюється завданням на проектування.

Поверхні покриття вхідних площадок і тамбурів повинні бути твердими, не допускати ковзання при намоканні і мати поперечний уклон у межах 1-2 %.

6.1.3 Глибина тамбурів і тамбур-шлюзів повинна бути не менше 1,8 м, а в житлових будинках – не менше 1,5 м за ширини не менше 2,2 м.

Дренажні і водозбірні ґрати, які встановлюють у підлозі тамбурів або вхідних площадок, повинні бути врівень з поверхнею покриття підлоги. Ширина просвітів їх чарунок не повинна перевищувати 0,015 м. Краще застосовувати ґрати з ромбоподібними або квадратними чарунками.

6.1.4 За наявності контролю на вході слід передбачати контрольні пристрої, пристосовані для пропуску тих категорій інвалідів, для яких буде доступний об'єкт, що проектується.

6.1.5 Приміщення, де можуть перебувати інваліди на кріслах-колясках, слід розміщувати на рівні входу, найближчого до поверхні землі. При іншому розміщенні приміщень по висоті будинку, крім сходів, слід передбачати пандуси, ліфти згідно з вимогами ДСТУ pr EN 81-70, піднімальні платформи, вертикальні підйомники згідно з вимогами ДСТУ ISO 9386-1, ДСТУ ISO 9386-2 або інші пристрої для переміщення інвалідів.

6.1.6 Шляхи руху МГН усередині будинку слід проектувати згідно з нормативними вимогами до шляхів евакуації людей з будинку.

Ширина шляху руху в коридорах, приміщеннях, галереях тощо у чистоті повинна бути не меншою:

- при русі крісла-коляски
в одному напрямку . . . . . 1,5 м;
при зустрічному русі . . . . . 1,8 м.

Ширину проходу в приміщенні з обладнанням і меблями слід приймати не менше 1,2 м.

Ширина балконів і лоджій повинна бути не меншою 1,5 м у просвіті.

Ширину коридору або переходу в інший будинок слід приймати не менше 2,0 м.

Підходи до різного обладнання і меблів повинні бути не меншими 0,9 м, а за необхідності повороту крісла-коляски на 90° – не менше 1,2 м.

6.1.7 Діаметр зони для самостійного розвороту на 90-180° інваліда на кріслі-колясці слід приймати не менше 1,5 м.

Біля столів, прилавків і інших місць обслуговування, біля настінних приладів, апаратів і пристроїв для інвалідів слід передбачати вільний простір розмірами в плані не менше 0,9 м 1,5 м.

Глибина простору для маневрування крісла-коляски перед дверима при відчиненні "від себе" повинна бути не менше 1,2 м, а при відчиненні "до себе" – не менше 1,5 м за ширини не менше 1,5 м.

6.1.8 Конструктивні елементи всередині будинків і пристрої, розташовані в габаритах шляхів руху на стінах і інших вертикальних поверхнях, повинні мати заокруглені краї, а також не повинні виступати більше ніж на 0,1 м на висоті від 0,7 до 2,0 м від рівня підлоги. При розміщенні пристроїв, покажчиків на розташованій окремо опорі вони не повинні виступати більше ніж на 0,3 м.

Під маршем відкритих сходів і інших нависаючих елементів усередині будинку, що мають розмір у просвіті заввишки менше 1,9 м, слід встановлювати бар'єри, огорожі тощо.

6.1.9 Ділянки підлоги на шляхах руху МГН на відстані 0,6 м перед дверними прорізами і входами на сходи і пандуси, а також перед поворотом комунікаційних шляхів повинні мати попереджувальну рифлену і (або) контрастно забарвлену поверхню. Допускається передбачати світлові маячки.

6.1.10 У приміщеннях, доступних МГН, не допускається застосовувати ворсові килими з товщиною покриття (з урахуванням висоти ворсу) більше 0,013 м.

Килимові покриття на шляхах руху повинні бути щільно закріплені, особливо на стиках полотнин і по краях різномірних покриттів.

6.1.11 Ширина дверних і відкритих прорізів у стіні, а також виходів із приміщень і з коридорів у сходову клітку повинна бути не менше 0,9 м. При глибині косяка відкритого прорізу більше 1,0 м ширину прорізу слід приймати по ширині комунікаційного проходу, але не менше 1,2 м.

Дверні прорізи не повинні мати порогів і перепадів висот підлоги. За необхідності влаштування порогів їх висота або перепад висот не повинні перевищувати 0,025 м.

6.1.12 В полотнинах зовнішніх дверей, доступних інвалідам, слід передбачати оглядові панелі, заповнені прозорим і ударно міцним матеріалом, нижня частина яких повинна розташовуватися в межах 0,3-0,9 м від рівня підлоги. Нижня частина дверних полотнин на висоту не менше 0,3 м від рівня підлоги повинна бути захищена протиударною смугою.

6.1.13 Прозорі двері й огорожі слід виконувати з ударно міцного матеріалу. На прозорих полотнинах дверей слід передбачати яскраве контрастне маркірування заввишки не менше 0,1 м і завширшки не менше 0,2 м, розташоване на рівні не нижче 1,2 м і не вище 1,5 м від поверхні пішохідного шляху.

6.1.14 На шляхах руху МГН у будинках та спорудах не допускається застосовувати обертові двері та турнікети завширшки менше ніж 0,85 м.

На шляхах руху МГН рекомендується застосовувати двері на завісах однобічної дії з фіксаторами у положеннях "відчинено" і "зачинено". Слід також використовувати двері, що забезпечують затримку автоматичного зачинення дверей тривалістю не менше 5 с.

6.2 Сходи і пандуси

6.2.1 Ширина маршу сходів, доступних МГН, повинна бути не менше 1,35 м. При розрахунковій ширині маршу сходів 2,5 м і більше слід передбачати додаткові розділові поручні.

Усі сходинки в межах маршу повинні бути однакової геометрії і розмірів по ширині проступу і висоті підйому сходинок. Допускається змінювати малюнок проступів нижніх сходинок першого маршу відкритих сходів.

6.2.2 Ширина проступів сходів, крім внутрішньоквартирних, повинна бути не менше 0,3 м, а висота підйому сходинок – не більше 0,15 м. Уклони сходів повинні бути не більше 1:2.

Сходинки сходів на шляхах руху інвалідів і інших маломобільних груп населення повинні бути суцільними, рівними, без виступів і із шорсткуватою поверхнею. Ребро сходинок повинно мати заокруглення радіусом не більше 0,05 м. Бічні краї сходинок, що не примикають до стін, повинні мати бортики заввишки не менше 0,02 м.

6.2.3 Максимальна висота одного підйому (маршу) пандуса не повинна перевищувати 0,8 м при уклоні не більше 8 %. При перепаді висот підлоги на шляхах руху 0,2 м і менше допускається збільшувати уклон пандуса до 10 %. У виняткових випадках допускається передбачати гвинтові пандуси.

Ширина пандуса при виключно однобічному русі повинна бути не менше 1,0 м, в решті випадків її слід приймати за шириною смуги руху згідно з 6.2.1.

Площадка на горизонтальній ділянці пандуса при прямому шляху руху або на повороті повинна бути глибиною не менше 1,5 м.

6.2.4 Несучі конструкції пандусів слід виконувати з негорючих матеріалів з межею вогнестійкості не менше R60 з дотриманням вимог ДСТУ Б В.1.1-4.

У будинках I ступеня вогнестійкості несучі та огорожувальні конструкції приміщень з пандусами повинні мати межу вогнестійкості не менше ніж R 150 (для колон), REI 150 (для стін), EI 150 (для перегородок), а у будинках II ступеня вогнестійкості – R 120 (для колон), REI 120 (для стін), EI 120 (для перегородок) тощо.

6.2.5 Слід передбачати бортики заввишки не менше 0,05 м по поздовжніх краях маршів пандусів, а також уздовж крайки горизонтальних поверхонь при перепаді висот більше 0,45 м для запобігання зісковзуванню тростини або ноги.

6.2.6 Уздовж обох боків усіх сходів і пандусів, а також біля всіх перепадів висот більше 0,45 м необхідно встановлювати огорожу з поручнями. Поручні пандусів слід розташовувати на висоті 0,7 і 0,9 м, сходів – на висоті 0,9 м, а в дошкільних закладах, парках, дитячих майданчиках – також і на висоті 0,5 м.

Поручень перил з внутрішнього боку сходів повинен бути безперервним по всій їх висоті. Завершальні частини поручня повинні бути довші маршу або похилої частини пандуса на 0,3 м.

6.2.7 На верхній або бічній, зовнішній відносно до маршу поверхні поручнів перил повинні передбачатися рельєфні позначення поверхів. Розміри цифр повинні бути не менше, м: ширина – 0,01, висота – 0,015, висота рельєфу цифри – не менше 0,002м.

6.3 Ліфти і підйомники

6.3.1 Будинки та споруди слід обладнувати пасажирськими ліфтами та підйомниками (нахиленими або вертикальними піднімальними платформами тощо) у випадку розміщення приміщень, відвідуваних інвалідами на кріслах-колясках, на поверхах вище або нижче поверху основного входу до будинку (першого поверху) – згідно з вимогами ДСТУ ISO 4190-6, ДСТУ ISO 9386-1, ДСТУ ISO 9386-2, ДСТУ pr EN 81-70, ДСТУ pr EN 81-71. Вибір способу підйому інвалідів і можливість дублювання цих способів підйому встановлюються у завданні на проектування.

Будинки, в яких перебувають маломобільні групи населення, обладнуються ліфтами для транспортування пожежних підрозділів згідно з вимогами ДБН В.1.1-7, НАПБ Б.01.007 та ДСТУ pr EN 81-72 і ДСТУ pr EN 81-73.

6.3.2 Кабіна ліфта, призначеного для користування інвалідом на кріслі-колясці, повинна мати внутрішні розміри не менше, м: ширина – 1,1; глибина – 1,4. Для нового будівництва громадських та виробничих будинків рекомендується застосовувати ліфти із шириною дверного прорізу не менше 0,9 м. В решті випадків розмір дверного прорізу встановлюється у завданні на проектування за чинними нормативними документами.

6.3.3 У підвальному або цокольному поверхах перед дверима ліфта для інвалідів необхідне влаштування протипожежного тамбур-шлюзу 1-го типу за ДБН В.1.1-7 з підпором повітря під час пожежі.

6.3.4 Світлова і звукова інформативна сигналізація, що відповідає вимогам чинних нормативних документів, повинна бути передбачена біля кожних дверей ліфта, призначеного для інвалідів на кріслах-колясках.

6.3.5 Кількість ліфтів, необхідних для порятунку інвалідів із зон безпеки, встановлюється відповідно до додатка Б.

Слід застосовувати ліфти, оснащені системами керування, що відповідають вимогам ДСТУ ISO 4190-6 та ДНАОП 0.00-1.02 .

6.3.6 Улаштування піднімальних платформ для інвалідів з ураженням опорно-рухового апарату, у тому числі на кріслах-колясках, слід передбачати відповідно до вимог безпеки ДСТУ ISO 9386-2. Улаштування вертикальних підйомників слід передбачати відповідно до вимог безпеки ДСТУ ISO 9386-1.

Виходи з підйомника слід передбачати лише на рівні поверхів, що мають приміщення для проживання або цільового відвідування інвалідами.

6.4 Шляхи евакуації

6.4.1 Проектні рішення будинків і споруд повинні забезпечувати безпеку МГН відповідно до вимог ДБН В.1.1-7 з урахуванням мобільності інвалідів різних категорій (згідно з додатком А), їхньої чисельності і місця перебування (роботи, обслуговування, відпочинку) у будинку або споруді.

6.4.2 Місця обслуговування і (або) постійного перебування МГН повинні розташовуватися на мінімально можливих відстанях від евакуаційних виходів із приміщень, з поверхів і з будинків назовні. При цьому відстань від дверей приміщення з перебуванням інвалідів, що виходить у тупиковий коридор, до евакуаційного виходу з поверху або назовні не повинна перевищувати 15 м, в інших випадках – 30 м.

Місця для інвалідів у залах для глядачів повинні розташовуватися в окремих рядах, які виходять на самостійний шлях евакуації, що не перетинається зі шляхами евакуації іншої частини глядачів.

Місця для глядачів з ураженням опорно-рухового апарату на трибунах спортивних споруд і спортивно-видовищних будинків слід передбачати в зоні, що безпосередньо прилягає до виходу на трибуну.

Посадкові місця (столи) для інвалідів у залах підприємств громадського харчування слід розташовувати поблизу від евакуаційного виходу, але в непрохідній зоні.

6.4.3 Ширина (у просвіті) ділянок евакуаційних шляхів, які використовуються МГН, повинна бути не менше, м:

- дверей із приміщень, у яких перебуває не більше 15 осіб 0,9;
- прорізів і дверей в інших випадках, проходів усередині приміщень 1,2;
- перехідних лоджій і балконів 1,5;
- коридорів, пандусів, що використовуються для евакуації 1,8

6.4.4 Не допускається передбачати шляхи евакуації МГН по сходах типу С-3 (зовнішніх відкритих).

Пандус, який слугує шляхом евакуації з вище розташованих поверхів у будинку або споруді, які реконструюються, повинен бути безпосередньо зв'язаний через тамбур з виходом назовні.

6.4.5 Матеріали, що застосовуються на шляхах евакуації (сходових клітках, коридорах, вестибюлях, пандусах тощо), повинні бути негорючими або мати показники пожежної небезпеки не вище ніж:

Г1, В1, Д2, Т2 – для опорядження стін, стель і заповнення в підвісних стелях коридорів, сходів, сходових кліток, вестибюлів, холів (у т.ч. ліфтових холів), фойє;

Г1, РП1, Д2, Т2 – для покриття підлог коридорів, сходів, сходових кліток, вестибюлів, холів (у т.ч. ліфтових холів), фойє.

6.4.6 Якщо за проектом неможливо забезпечити необхідний (розрахунковий) час евакуації, то для порятунку МГН на шляхах евакуації слід передбачати пожежобезпечну зону, з якої вони можуть евакуюватися більш тривалий час або знаходитися в ній до прибуття рятувальних підрозділів.

Гранично допустима відстань від найбільш віддаленої точки приміщення з перебуванням МГН до дверей у пожежобезпечну зону повинна бути в межах досяжності за необхідний час евакуації.

6.4.7 Площа пожежобезпечної зони повинна бути розрахована на всіх інвалідів, що залишилися на поверсі, виходячи з питомої площі, що припадає на одну людину, яка рятується, за умови можливості її маневрування, м²/люд.:

- інвалід у кріслі-колясці 2,40;
- інвалід у кріслі-колясці із супровідним 2,65;
- інвалід, що переміщується самостійно 0,75;
- інвалід, що переміщується із супровідним . . . . . 1,00.

До складу пожежобезпечної зони може включатися площа прилеглої лоджії або балкону, відокремлених протипожежними перешкодами від решти приміщень поверху.

6.4.8 Пожежобезпечні зони слід передбачати поблизу вертикальних комунікацій або проектувати їх як єдиний вузол з виходом на незадимлювану сходову клітку типу Н1 або до приміщення для пандуса з аналогічними огорожувальними конструкціями за 6.2.4.

6.4.9 Пожежобезпечна зона повинна бути відокремлена від інших приміщень і прилеглих коридорів протипожежними перешкодами, які мають межу вогнестійкості: стіни – REI 90, перекриття REI 60 (2-го типу), протипожежні двері і вікна – EI 60 (1-го типу).

6.4.10 Матеріали, що застосовуються для опорядження стін, стель та покриття пожежобезпечних зон, повинні бути негорючими.

Двері до пожежобезпечної зони повинні бути протипожежними та такими, що зачиняються самі з ущільненнями в притулах.

6.4.11 Пожежобезпечна зона повинна бути незадимлюваною. У разі пожежі в ній повинен створюватися надлишковий тиск 20 Па при одних відкритих дверях евакуаційного виходу або вхід до пожежобезпечної зони повинен виконуватися через протипожежний тамбур-шлюз 1-го типу з підпором повітря під час пожежі.

У шахтах ліфтів, що мають виходи до пожежобезпечної зони, повинен бути створений підпір повітря під час пожежі, що відповідає вимогам СНиП 2.04.05.

6.5 Внутрішнє обладнання

6.5.1 Системи засобів інформації і сигналізації про небезпеку повинні бути комплексними і передбачати візуальну, звукову і тактильну інформацію в приміщеннях (крім приміщень з мокрими процесами), призначених для перебування всіх категорій інвалідів. Вони повинні відповідати вимогам ДБН В.1.1-7, ДБН В.2.5-13, ВСН 60.

Засоби інформації (у тому числі знаки і символи) повинні бути ідентичними в межах будинку або комплексу будинків і споруд, розташованих в одному районі, підприємстві тощо, і відповідати знакам, встановленим чинними нормативними документами.

6.5.2 Система засобів інформації зон і приміщень, доступних для відвідування або проживання МГН (особливо в місцях масового відвідування), а також доступних для них вхідних вузлів і шляхів руху, повинна забезпечувати безперервність інформації, своєчасне орієнтування й однозначне упізнання об'єктів і місць відвідування. Вона повинна передбачати можливість одержання інформації про асортимент послуг, що надаються, розміщення і призначення функціональних елементів, розташування шляхів евакуації, попереджати про небезпеку в екстремальних ситуаціях тощо.

6.5.3 Візуальна інформація повинна розташовуватися на контрастному фоні з розмірами знаків, що відповідають відстані огляду, і бути ув'язана з художнім рішенням інтер'єра.

6.5.4 Освітленість приміщень і комунікацій, доступних для МГН, слід підвищувати на один ступінь порівняно з вимогами ДБН В.2.5-23 та ДБН В.2.5-28.

Перепад освітленості між сусідніми приміщеннями і зонами не повинен бути більший 1:4.

6.5.5 Цивільні будинки для маломобільних груп населення повинні бути обладнані системою оповіщення про пожежу та керування евакуацією людей не нижче 4-го типу згідно з ДБН В.1.1-7.

Синхронною (звуковою і світловою) сигналізацією, підключеною до системи оповіщення про пожежу, слід обладнувати приміщення і зони громадських будинків і споруд, відвідувані МГН, і виробничі приміщення, що мають робочі місця для інвалідів.

Для аварійної звукової сигналізації слід застосовувати прилади, що забезпечують рівень звуку не менше 15 дБА протягом 30 с, при перевищенні максимального рівня звуку в приміщенні на 5 дБА.

6.5.6 У вестибюлях громадських будинків та споруд слід передбачати встановлення звукових інформаторів за типом телефонів-автоматів, якими можуть користуватися відвідувачі з вадами зору, і текстофонів для відвідувачів з дефектами слуху.

6.5.7 Замкнуті простори будинків (приміщення різного функціонального призначення, кабінка туалету, ліфт тощо), а також ліфтові холи, де маломобільний громадянин, у тому числі з дефектами слуху, може опинитися один, повинні бути обладнані двостороннім зв'язком з диспетчером або черговим. В інших випадках слід передбачати кнопку дзвоника. У громадських туалетах електричний дзвоник або сповіщувач повинен виводитися в кімнату чергового. У таких приміщеннях (кабінах) повинно передбачатися аварійне освітлення.

6.5.8 Прилади для відчинення і зачинення дверей, горизонтальні поручні, а також ручки, важелі, крани і кнопки різних апаратів, отвори торговельних і квиткових автоматів та інші пристрої, якими можуть скористатися МГН усередині будинку, слід встановлювати на висоті не більше 1,1 м і не менше 0,85 м від підлоги і на відстані не менше 0,4 м від бічної стіни приміщення або іншої вертикальної поверхні.

Вимикачі і розетки в приміщеннях слід проектувати згідно з вимогами ГОСТ 7396.1 та передбачати на висоті 0,8 м від рівня підлоги.

6.5.9 Слід застосовувати дверні ручки, запори, засувки й інші прилади відчинення і зачинення дверей, що повинні мати форму, яка дозволяє інвалідові керувати ними однією рукою (кулаком) і не вимагає застосування надто великих зусиль або значних поворотів руки у

зап'ясті. Доцільно орієнтуватися на застосування легко керованих приладів і механізмів, а також П-подібних ручок.

Ручки на полотнах розсувних дверей повинні встановлюватися так, щоб при повністю відчинених дверях ці ручки були легко доступними по обидва боки стіни.

Ручки дверей, розташованих у куті коридору або приміщення, повинні розміщуватися на відстані від бічної стіни не менше 0,6 м.

6.5.10 На вхідних дверях до приміщень, у яких небезпечно або категорично заборонене перебування МГН (бойлерних, венткамерах, трансформаторних вузлах тощо), слід встановлювати запори, що виключають вільне проникнення всередину приміщення. Дверні ручки подібних приміщень повинні мати поверхню з розпізнавальними знаками або нерівностями, що відчуються тактильно.

6.5.11 Інформуючі позначення приміщень усередині будинку повинні дублюватися рельєфними знаками і розташовуватися поруч із дверима, з боку дверної ручки і кріпитися на висоті від 1,4 м до 1,75 м.

Нумерація шаф у роздягальнях і гардеробах повинна бути рельєфною і на контрастному фоні.

6.5.12 Застосовувані в проектах матеріали, оснащення, обладнання, вироби, прилади, що використовуються інвалідами або контактують з ними, повинні мати гігієнічні сертифікати органів державної санітарно-епідеміологічної служби.

6.6 Санітарно-гігієнічні приміщення

6.6.1 У громадських туалетах, у тому числі розташованих у громадських будинках (крім зазначених у ДБН В.2.2-9), необхідно передбачати не менше однієї універсальної kabіни, доступної для всіх категорій громадян.

У будь-яких громадських будинках при розрахунковій чисельності відвідувачів 50 осіб і більше або у разі розрахункової тривалості перебування відвідувача в будинку 60 хв і більше слід передбачати туалет з універсальною kabіною.

6.6.2 Туалети в будинках, де працюють інваліди, повинні бути на кожному поверсі, незалежно від кількості працюючих, при цьому не менше ніж одна із загальної кількості kabін у туалетах повинна бути універсальною. Один з пісуарів у туалеті (туалетах) повинен розміщуватись на висоті 0,4 м від підлоги.

Туалети для людей з вадами зору й інвалідів, що користуються кріслом-коляскою, повинні розміщуватися не далі 60 м від робочого місця. Не дозволяється суміжне розміщення чоловічих і жіночих туалетів для інвалідів по зору.

6.6.3 У приміщеннях громадських душових слід передбачати не менше однієї kabіни, обладнаної для інваліда на кріслі-колясці, перед якою слід передбачати простір для маневрування крісла-коляски.

6.6.4 У санітарно-гігієнічних приміщеннях кількість kabін і пристроїв, необхідних для працюючих на підприємстві або у закладі інвалідів з порушенням опорно-рухового апарату і вадами зору, слід визначати з розрахунку: не менше однієї універсальної душової kabіни на трьох інвалідів, не менше однієї раковини умивальника на сім інвалідів незалежно від санітарної характеристики виробничих процесів.

Слід передбачати закриті душові kabіни з відчиненням дверей назовні і входом безпосередньо з гардеробної.

Умивальні для зазначених категорій інвалідів слід розміщувати безпосередньо в гардеробному блоці або суміжно з ним. При цьому 40 % розрахункової кількості умивальників доцільно розміщувати поблизу робочих місць.

За кількості працюючих жінок понад 14 до 75 включно слід передбачати одну kabіну з гігієнічним душем, яка повинна розміщуватись при жіночому туалеті та мати вхід з умивальної. Кількість приміщень або kabін особистої гігієни жінок слід приймати з розрахунку:

один гігієнічний душ на 75 жінок, які працюють у найбільш багаточисельній зміні. У вказаних приміщеннях повинні бути передбачені місця для роздягання та умивальник.

6.6.5 Універсальна кабіна туалету загального користування повинна мати розміри в плані не менше, м: ширина – 1,65, глибина – 1,8. У кабіні поруч з унітазом слід передбачати простір для розміщення крісла-коляски, а також гачки для одягу, милиць і іншого приладдя.

В універсальній кабіні й інших санітарно-гігієнічних приміщеннях, призначених для користування всіма категоріями громадян, у тому числі інвалідів, слід передбачати можливість встановлення в разі потреби поручнів, штанг, поворотних або відкидних сидінь.

6.6.6 Розміри в плані санітарно-гігієнічних приміщень для індивідуального користування в житлових будинках повинні бути не менше, м:

- ванної кімнати або суміщеного санітарного вузла 2,2 2,2;
- туалету з умивальником (рукомийником) 1,6 2,2

6.6.7 Геометричні параметри зон, які використовуються інвалідами, у тому числі на кріслах-колясках, у санітарно-побутових приміщеннях громадських і виробничих будинків слід приймати за таблицею 1.

6.6.8 Індивідуальні шафи для зберігання одягу інвалідів, що користуються кріслом-коляскою, у роздягальнях спортзалів слід розташовувати в нижньому ярусі заввишки не більше 1,3 м від підлоги. При відкритому способі зберігання домашнього одягу гачки в роздягальнях повинні встановлюватися на тій же висоті.

Індивідуальні шафи у побутових приміщеннях підприємств і закладів повинні бути суміщеними (для зберігання вуличного, домашнього і робочого одягу).

Таблиця 1

Найменування санітарно-побутових приміщень громадських і виробничих будинків	Розміри в плані (у чистоті) не менше, м
Кабіни душових:	
закриті	1,8 1,8
відкриті і з наскрізним проходом; кабіни напівдушів	1,2 0,9
Кабіни особистої гігієни жінок	1,8 2,6
Кабіни туалетів	1,8 1,65
Лави в гардеробних	0,6 0,8
Шафи в гардеробних для вуличного і домашнього одягу	0,4 0,5

6.6.9 Ширину проходів між рядами слід приймати не менше, м:

- для кабін душових закритих і відкритих, умивальників групових і одиночних, туалетів, пісуарів 1,8;
- для шаф гардеробних з лавами (з урахуванням лав) 2,4;
- те саме без лав ..... 1,8.

6.6.10 Рекомендується застосування водопровідних кранів важільної або натискної дії, а за можливості – керованих електронними системами.

Керування спуском води в унітазі рекомендується розташовувати на бічній стіні кабіни.

7 ОСОБЛИВІ ВИМОГИ ДО СЕРЕДОВИЩА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

7.1 Житлові будинки і приміщення

7.1.1 Житлові будинки і житлові приміщення громадських будинків слід проектувати згідно з вимогами ДБН В.2.2-9, ДБН В.2.2-15, ДБН-363, СанПиН 2605 із забезпеченням потреб інвалідів, включаючи:

- доступність квартири або житлового приміщення від входу до будинку;

- доступність усіх громадських приміщень будинку з квартири або житлового приміщення;
- застосування обладнання, що відповідає потребам інвалідів;
- забезпечення безпеки і зручності користування обладнанням і приладами;
- обладнання прибудинкової території і власне будинку необхідними інформаційними системами.

7.1.2 Багатоквартирні житлові будинки з квартирами, призначеними для проживання інвалідів і людей літнього віку, слід проектувати не нижче II ступеня вогнестійкості.

7.1.3 У житлових будинках соціального житлового фонду кількість і спеціалізацію квартир по окремих категоріях інвалідів рекомендується установлювати завданням на проектування.

При проектуванні житлових приміщень слід виходити з можливості наступного їх дообладнання за необхідності з урахуванням потреб окремих категорій інвалідів і інших маломобільних груп населення.

7.1.4 При розміщенні квартир для сімей з інвалідами на кріслах-колясках у рівні першого поверху слід забезпечувати можливість виходу безпосередньо на прибудинкову територію. Для окремого входу через приквартирний тамбур і влаштування підйомника рекомендується збільшення площі квартири на 12 м².

7.1.5 Мінімальний розмір житлового приміщення повинен складати:

- для інваліда, що пересувається на кріслі-колясці, – не менше 12 м²;
- для інваліда, що займається індивідуальною трудовою діяльністю, – до 16 м².

7.1.6 Площу кухні квартир для сімей з інвалідами на кріслах-колясках у житлових будинках соціального житлового фонду слід приймати не менше 9 м². Ширина такої кухні повинна бути не менше 2,3 м при однобічному розміщенні обладнання та 2,9 м – при двобічному або кутовому розміщенні обладнання.

Кухні слід оснащувати електроплитами.

7.1.7 Розміри санітарно-гігієнічних приміщень у квартирах повинні відповідати вимогам, зазначеним у 6.6.6.

У квартирах для сімей з інвалідами, що користуються кріслами-колясками, вхід до приміщення, обладнане унітазом, допускається проектувати з кухні або з житлової кімнати.

7.1.8 Ширина підсобних приміщень у квартирах для сімей з інвалідами (у тому числі на кріслах-колясках) повинна бути не менше, м:

- передпокою (з можливістю зберігання крісла-коляски) 1,6;
- внутрішньоквартирних коридорів . . . . . 1,15.

7.1.9 В житлових будинках II категорії (соціальне житло), за необхідності, слід передбачати можливість улаштування у складі квартири комори площею не менше 4 м² для зберігання інструментів, матеріалів і виробів, що використовуються і виробляються інвалідами при роботі вдома, а також для розміщення тифлотехніки і брайлевської літератури.

7.1.10 У готелях, мотелях, пансіонатах, кемпінгах тощо не менше 10 % житлових місць повинні проектуватися універсальними, з урахуванням розселення будь-яких категорій відвідувачів (якщо в завданні на проектування не зроблено застереження про кількість приміщень, обладнаних за універсальним або спеціалізованим принципом).

7.1.11 Влаштування автоматичної пожежної сигналізації слід проектувати згідно з вимогами ДБН В.2.5-13 з урахуванням сприйняття усіма категоріями інвалідів.

Житлові приміщення для інвалідів повинні бути обладнані автономними оптико-електронними димовими пожежними сповіщувачами.

Слід застосовувати домофони зі звуковою і світловою сигналізацією.

Місця розміщення і кількість сигналізаторів визначаються у завданні на проектування.

7.1.12 Житлові приміщення у спеціалізованих житлових будинках слід проектувати згідно з вимогами ДБН "Заклади соціального захисту населення".

7.2 Зони обслуговування відвідувачів у громадських будинках

7.2.1 При проектуванні громадських будинків та споруд слід керуватися положеннями ДБН В.2.2-3, ДБН В.2.2-4, ДБН В.2.2-9, ДБН В.2.2-10, ДБН В.2.2-11, ДБН В.2.2-13, ДБН В.2.2-16, ВБН В.2.2-ЦЗН, ВСН 54, СанПин 1304, СанПин 2605, СанПин 3077, СН 4948, забезпечуючи потреби інвалідів та інших маломобільних груп населення. У зоні обслуговування відвідувачів громадських будинків і споруд різного призначення слід передбачати місця для інвалідів і інших маломобільних груп населення із розрахунку не менше 5 % загальної місткості закладу або розрахункової кількості відвідувачів, у тому числі і при виділенні зон спеціалізованого обслуговування МГН у будинку.

7.2.2 За наявності декількох ідентичних місць (приладів, пристроїв тощо) обслуговування відвідувачів 5 % їхньої загальної кількості, але не менше одного, повинні бути запроектовані так, щоб інвалід міг ними скористатися.

7.2.3 На кожному поверсі, доступному для МГН, слід передбачати зони відпочинку на 2-3 місця, у тому числі і для інвалідів на кріслах-колясках.

7.2.4 При проектуванні інтер'єрів, підбиранні та розміщенні приладів і пристроїв, технологічного й іншого обладнання слід виходити з того, що зона досяжності для відвідувача у кріслі-колясці повинна знаходитися в межах:

- при розташуванні збоку від відвідувача – не вище 1,4 м і не нижче 0,3 м від підлоги;
- при фронтальному підході – не вище 1,2 м і не нижче 0,4 м від підлоги.

Поверхня столів індивідуального користування, прилавків і інших місць обслуговування, що використовуються відвідувачами на кріслах-колясках, повинна знаходитися на висоті не більше 0,8 м над рівнем підлоги.

7.2.5 Місця для інвалідів у зальних приміщеннях слід розташовувати в доступній для них зоні залу, що забезпечує:

- повноцінне сприйняття демонстраційних, видовищних, інформаційних, музичних програм і матеріалів;
- зручне приймання їжі (в обідніх залах або кулуарах при залах);
- оптимальні умови для роботи (у читальних залах бібліотек), відпочинку (у залі очікування).

У зальних приміщеннях не менше двох розосереджених виходів повинні бути пристосовані для проходу МГН.

7.2.6 Місця для інвалідів у залах для глядачів краще розташовувати в окремих рядах, що мають самостійний шлях евакуації, який не перетинається зі шляхами евакуації іншої частини глядачів. У залах для глядачів з кількістю місць 800 і більше місця для інвалідів у кріслах-колясках слід розосереджувати в різних зонах, розміщуючи їх у безпосередній близькості від евакуаційних виходів, але в одному місці не більше трьох.

Відстань від будь-якого місця перебування інваліда в зальному приміщенні до евакуаційного виходу в коридор, фойє, назовні або до евакуаційного люка трибун спортивно-видовищних залів не повинна перевищувати 40 м. Ширина проходів повинна бути збільшена на ширину вільного проїзду крісла-коляски (0,9 м).

7.2.7 Перед естрадою або у кінці залу поблизу прорізу-виїзду слід передбачати вільні площадки завширшки у просвіті не менше 1,8 м для глядачів на кріслах-колясках.

7.2.8 Біля місць або зон для глядачів на кріслах-колясках в аудиторіях з амфітеатром, залах для глядачів і лекційних залах слід передбачати заходи безпеки (огорожу, буферну смугу, поребрик тощо).

7.2.9 В аудиторіях, залах для глядачів і лекційних залах місткістю більше 50 людей, обладнаних фіксованими сидячими місцями, необхідно передбачати не менше 4 % крісел із умонтованими системами індивідуального прослуховування.

7.2.10 Місця для осіб з дефектами слуху слід розміщувати на відстані не більше 10 м від джерела звуку.

Допускається застосовувати в залах індивідуальні слухові безпроводові пристрої або обладнувати спеціальними персональними приладами посилення звуку. Ці місця слід розташовувати в зоні гарної видимості сцени і перекладача жестової мови. Необхідність виділення додаткової зони для перекладача встановлюється завданням на проектування.

7.2.11 У разі неможливості застосувати візуальну інформацію для інвалідів у приміщеннях з особливими вимогами до художнього вирішення інтер'єрів в експозиційних залах художніх музеїв, виставок тощо допускається використовувати інші компенсуючі заходи.

7.2.12 У приміщеннях роздягалень при спортивних спорудах для інвалідів, що займаються, слід передбачати:

- місця для зберігання крісел-колясок;
- індивідуальні кабінки (площею кожна не менше 4 м²) з розрахунку по одній кабінці на трьох осіб, які одночасно займаються і користуються кріслами-колясками;
- індивідуальні шафи для одягу (не менше двох) заввишки не більше 1,7 м, у тому числі для зберігання милиць і протезів;
- лави завдовжки не менше 3 м, завширшки не менше 0,7 м і заввишки не більше 0,5 м.

Навколо лави повинен бути забезпечений вільний простір для під'їзду крісла-коляски. За неможливості влаштування острівної лави слід передбачати уздовж однієї зі стін встановлення лави розміром не менше 0,6 м 2,5 м.

7.2.13 У кімнаті відпочинку при роздягальнях слід передбачати додаткову площу із розрахунку не менше 0,4 м² на кожного з інвалідів на кріслах-колясках, що одночасно займаються, а кімната відпочинку при сауні повинна бути площею не менше 20 м².

7.2.14 У залах підприємств харчування посадкові місця (столи) для інвалідів слід розташовувати поблизу від входу, але не у прохідній зоні.

7.3 Робочі місця

7.3.1 При проектуванні закладів і підприємств слід передбачати робочі місця для інвалідів відповідно до програм професійної реабілітації інвалідів, які розробляються місцевими органами соціального захисту населення.

Кількість і види робочих місць для інвалідів (спеціалізовані або звичайні), їх розміщення в об'ємно-планувальній структурі будинку (розосереджене або в спеціалізованих цехах, виробничих ділянках і спеціальних приміщеннях), а також необхідні додаткові приміщення встановлюються в завданні на проектування.

На підприємствах (в цехах і на ділянках), у яких передбачається можливість використання праці інвалідів, повинні виконуватися вимоги СанПіН 42-121-4719, СанПіН 42-123-5777, СанПіН 2152, СанПіН 5781 до санітарно-побутових та спеціальних приміщень, організації

режиму праці та відпочинку, медичного обслуговування, а також вимоги цих Норм залежно від виду інвалідності.

Не допускається влаштування виробничих ділянок для МГН у підвальних поверхах.

7.3.2 Робочі місця інвалідів повинні бути безпечні для здоров'я і раціонально організовані. Вони повинні мати санітарно-епідеміологічний висновок органів державної санітарно-епідеміологічної служби. У завданні на проектування слід встановлювати їх спеціалізацію і, за необхідності, включати комплект меблів, обладнання і допоміжних пристроїв, спеціально пристосованих для конкретного виду захворювання.

7.3.3 У робочій зоні (просторі робочого місця) або приміщенні повинно бути забезпечене виконання комплексу санітарно-гігієнічних вимог щодо мікроклімату відповідно до чинних нормативних документів, а також додаткових вимог, встановлюваних залежно від виду захворювання інвалідів.

7.3.4 Площу службових приміщень слід приймати із розрахунку виділення на кожного працюючого інваліда, що користується кріслом-коляскою, не менше, м²:

- у конторських, адміністративних і офісних приміщеннях 5,65;
- у конструкторських бюро . . . . . 7,65.

7.3.5 Відстань до туалетів, приміщень для куріння, приміщень для обігріву або охолодження, напівдушів і пристроїв питного водопостачання від робочих місць, призначених для інвалідів з ураженням опорно-рухового апарату і дефектами зору, повинна бути не більше, м:

- у межах будинків 50;
- у межах території закладу, установи, підприємства . . . . . 100.

7.3.6 Санітарно-побутове обслуговування працюючих інвалідів повинно забезпечуватися відповідно до вимог СНиП 2.09.04 і даного документа.

7.3.7 При утрудненні доступу інвалідів на кріслах-колясках до місць громадського харчування на підприємствах і в закладах слід додатково передбачати кімнату приймання їжі площею із розрахунку 1,65 м² на кожного інваліда, але не меншу 12 м².

ДОДАТОК А (обов'язковий)

МАТЕРІАЛИ ДО РОЗРАХУНКУ РІВНЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Для урахування специфіки пересування МГН по шляхах евакуації слід застосовувати додаткові розрахункові значення параметрів руху МГН.

А.1. За мобільними якостями людей у потоці осіб, які евакуюються з будинків і споруд, слід поділяти на чотири групи відповідно до таблиці А.1.

Таблиця А.1

Групи мобільності	Загальні характеристики людей груп мобільності	Середня площа горизонтальної проекції людей f , м ²
М1	Люди, що не мають обмежень щодо мобільності, у тому числі з дефектами слуху	0,1
М2	Немічні люди, мобільність яких знижена через старіння організму (інваліди по старості); інваліди на протезах; інваліди з вадами зору, що користуються білою тростиною; люди з психічними відхиленнями	0,2
М3	Інваліди, що використовують при русі додаткові опори (милиці, ціпки)	0,3
М4	Інваліди, які пересуваються на кріслах-колясках, що приводяться в рух вручну	0,96

А.2. Розрахункові значення швидкості й інтенсивності руху потоків людей з різною групою мобільності слід визначати за формулами:

$$V_{Dj} = V_{Oj} \left(1 - a_j \ln \frac{D}{D_{Oj}} \right) \quad \text{при } D > D_{Oj}, \quad (\text{А.1})$$

$$q_{Dj} = V_{Dj} D, \quad (\text{А.2})$$

де V_{Dj} і q_{Dj} – швидкість і інтенсивність руху людей у потоці по j -му виду шляху при щільності потоку D_j ;

D – щільність людського потоку на ділянці евакуаційного шляху, м²/м²;

D_{Oj} – значення щільності людського потоку на j -му виді шляху, при досягненні якого щільність

потоку починає впливати на швидкість руху людей у потоці, м²/м²;

V_{Oj} – середнє значення швидкості вільного руху людей по j -му виду шляху при значеннях щільності потоку $D = D_{Oj}$ м/хв;

a_j – коефіцієнт, що відображає ступінь впливу щільності людського потоку на його швидкість

при русі по j -му виду шляху.

Значення D_{Oj} , V_{Oj} , a_j для потоків людей різних груп мобільності для формул (А.1) і (А.2) наведені у таблиці А.2.

Таблиця А.2

Групи мобільності	Значення параметрів	Величина параметрів по видах шляху (j)				
		горизонтальний	сходи вниз	сходи нагору	пандус униз	пандус нагору
М1	V_{Oj}	100	100	60	115	80
	D_{Oj}	0,051	0,089	0,067	0,171	0,107
	a_j	0,295	0,400	0,305	0,339	0,399
М2	V_{Oj}	30	30	20	45	25
	D_{Oj}	0,135	0,139	0,126	0,171	0,146
	a_j	0,335	0,346	0,348	0,438	0,384
М3	V_{Oj}	70	20	25	105	55
	D_{Oj}	0,102	0,208	0,120	0,122	0,136
	a_j	0,350	0,454	0,347	0,416	0,446
М4	V_{Oj}	60	–	–	115	40
	D_{Oj}	0,135	–	–	0,146	0,150
	a_j	0,400	–	–	0,424	0,420

А.3. При русі людських потоків за участю МГН на ділянках шляху перед прорізами не слід допускати утворення щільності потоків вище 0,5. При цьому розрахункові максимальні значення інтенсивності руху $q_{\max}$ через проріз різних груп мобільності слід приймати таким, що дорівнює: М1 – 19,6 м/хв; М2 – 9,7 м/хв; М3 – 17,6 м/хв; М4 – 16,4 м/хв.

ДОДАТОК Б
(обов'язковий)

**РОЗРАХУНОК КІЛЬКОСТІ ЛІФТІВ,
НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ПОРЯТУНКУ ІНВАЛІДІВ ІЗ ЗОН БЕЗПЕКИ**

Б.1. Необхідна кількість ліфтів n , які доступні для інвалідів і використовуються для їхнього порятунку у випадку пожежі в будинку, визначається за формулою

$$n = T_p / T_{пор}, \quad (Б.1)$$

де T_p – розрахунковий час порятунку одним ліфтом, с;
 $T_{пор}$ – допустимий час порятунку, що дорівнює 10 хв.

Ліфт для транспортування пожежних підрозділів може бути використаний для порятунку інвалідів під час пожежі.

Б.2. Розрахунковий час порятунку T_p визначається за формулою

$$T_p = TK, \quad (Б.2)$$

де T – час кругового рейса ліфта при порятунку інвалідів, с, що визначається за формулою (Б.3);

K – розрахункова кількість рейсів, необхідна для порятунку інвалідів, що визначається за формулою (Б.4).

$$T = 2 \sum H_i / mV + 93, \quad (Б.3)$$

де $\sum H_i$ – сума позначок рівнів поверхів, з яких буде проводитися порятунок інвалідів, відносно

рівня першого поверху, м;

m – кількість поверхів, з яких буде проводитися порятунок інвалідів;

V – номінальна швидкість ліфта, м/с;

$$K = 1,43 \sum M / E, \quad (Б.4)$$

де $\sum M$ – сумарна кількість інвалідів і людей, які їх супроводять наведена у завданні на проекту-

вання;

E – номінальна місткість ліфта, люд.

ДОДАТОК В
(довідковий)

БІБЛІОГРАФІЯ

1 Житловий кодекс України (проект) 2004

2 Програма забезпечення безперешкодного доступу інвалідів з обмеженими фізичними можливостями до об'єктів житлового та громадського призначення. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2003 р., № 653

3 Нормали архитектурно-планировочных элементов жилых и общественных зданий с учетом использования их инвалидами. Пособие по проектированию / Под ред. В.В.Куцевича. – К.: КиевЗНИИЭП, 1999 (Нормалі архітектурно-планувальних елементів житлових та громадських будинків з розрахунку їхнього використання інвалідами. Посібник з проектування / За ред. Куцевича В.В.)

4 НАПБ 0.5.012-91 Технологічна інструкція "Порядок улаштування, монтаж засобів системи оповіщення про пожежу" (И 220-08-91)

5 НАПБ А.0.1.001-2004 Правила пожежної безпеки в Україні

6 НАПБ Б.01.007-2004 Правила облаштування та застосування ліфтів для транспортування пожежних підрозділів у будинках та спорудах

7 НАПБ Б.07.005-86 (ОНТП 24-86) Определение категорий помещений по взрывопожарной и пожарной безопасности (Визначення категорій приміщень за вибухопожежною та пожежною безпекою)

8 Единые санитарные нормы и правила предприятий (производственных объединений), цехов и участков, которые предназначены для использования труда инвалидов и пенсионеров по старости (Єдині санітарні норми та правила підприємств (виробничих об'єднань) цехів та ділянок, які призначені для використання праці інвалідів і пенсіонерів за старістю

ЗМІСТ

	С.
1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ	1
2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ	1
3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ	3
4 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
5 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК	4
6 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО БУДИНКІВ ТА СПОРУД	6
6.1 Входи та шляхи руху до будинків	6
6.2 Сходи і пандуси	7
6.3 Ліфти і підйомники	8
6.4 Шляхи евакуації	9
6.5 Внутрішнє обладнання	10
6.6 Санітарно-гігієнічні приміщення	11
7 ОСОБЛИВІ ВИМОГИ ДО СЕРЕДОВИЩА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ	13
7.1 Житлові будинки і приміщення	13
7.2 Зони обслуговування відвідувачів у громадських будинках	14
7.3 Робочі місця	15
Додаток А.	
Матеріали до розрахунку рівня пожежної безпеки маломобільних груп населення.	17
Додаток Б.	
Розрахунок кількості ліфтів, необхідних для порятунку інвалідів із зон безпеки	19
Додаток В.	
Бібліографія	20